Thiền giả Harari tại Davos 2026: Ai là kẻ nhập cư trong thế giới AI?

ISSN: 2734-9195 09:37 22/06/2026

Hãy nhìn lại lịch sử: Mọi xã hội, mọi quốc gia đều phải tự mình quyết định xem ai được phép bước qua biên giới, bước vào dưới những điều kiện nào và sở hữu những quyền hạn lẫn trách nhiệm gì!

Tại khán phòng Davos 2026, tôi đã đứng lặng người khi lắng lòng nghe những lời như thức tỉnh từ **Thiền giả Yuval Noah Harari**. Là một người dành trọn cả cuộc đời để nghiên cứu, suy ngẫm và viết về Trí tuệ nhân tạo (AI), tôi cứ ngỡ mình đã hiểu thấu mọi kịch bản của tương lai. Nhưng không! Những chia sẻ của ông đã giáng một đòn mạnh mẽ, phá tan mọi tư duy lối mòn trong tôi.

GS Yuval Noah Harari phát biểu tại diễn đàn Kinh tế Thế giới Davos 2026: AI sắp tạo ra 2 cuộc khủng hoảng cho mỗi quốc gia: khủng hoảng bản sắc và "nhập cư"

Thiền giả Harari không đến Davos để lặp lại những bài ca quen thuộc về năng suất hay tốc độ tự động hóa. Ông đứng đó, nhìn thẳng vào chúng ta và đặt ra một câu hỏi nhức nhối, xoáy sâu vào tâm can: Liệu **nhân loại** có đang mộng du? Liệu chúng ta có đang bước vô định vào một kỷ nguyên mà ở đó, chính con người lại âm thầm, tự nguyện từ bỏ thứ vũ khí tối thượng, thứ lợi thế duy nhất đã từng làm nên vị thế độc tôn và linh hồn của chúng ta trên hành tinh này?

Lời mở đầu của Thiền giả Harari ngắn gọn, giản đơn, nhưng nó như một cơn địa chấn đảo lộn hoàn toàn **tư duy** của thế giới. Ông tuyên bố: *"Điều tối quan trọng chúng ta phải khắc cốt ghi tâm về AI: Nó chưa bao giờ là một công cụ tầm thường. Nó là một thực thể chủ động! Nó có thể tự học hỏi, tự tiến hóa và tự phán quyết tương lai của chính nó!"*

Ngay sau đó, ông tung ra một phép ẩn dụ sắc lẹm, bẻ gãy hoàn toàn bầu không khí lịch thiệp, xã giao của cả hội trường Davos: "*Một con dao chỉ là công cụ. Bạn cầm nó lên để thái một đĩa salad ngon lành, hay để tước đoạt mạng sống của*

kẻ khác - quyền sinh sát đó nằm trong tay bạn. Nhưng AI thì khác! AI là một con dao biết tư duy. Nó sẽ tự mình quyết định: Hôm nay nó phục vụ một bữa ăn, hay hôm nay nó sẽ thực hiện một vụ thảm sát!"

Tại sao cách đặt vấn đề này lại là một hồi chuông cảnh tỉnh tối quan trọng? Bởi vì từ bình minh của lịch sử cho đến nay, toàn bộ hệ thống luật pháp, quy tắc và nền tảng đạo đức của nhân loại đều vận hành dựa trên một trục xương sống duy nhất: Con người làm chủ - Công cụ phục tùng! Con người ra quyết định - Công cụ thực thi!

Nhưng luận điểm chấn động của Thiền giả Harari đã phơi bày một sự thật tàn nhẫn: AI đang đập tan trục xương sống đó! Một khi mối quan hệ ngàn năm này đổ vỡ, mọi mô hình quản lý, mọi quy chế pháp lý và thậm chí cả niềm tin cốt lõi giữa người với người sẽ lập tức lung lay, sụp đổ như những quân bài domino!

Khi tác nhân sáng tạo biết nói dối

Để bóc tách bản chất của mối đe dọa này, Thiền giả Harari đã đặt lên bàn nghị sự ba đặc tính chí mạng. Ba đặc tính mà theo ông, chính là ranh giới đỏ tách biệt hoàn toàn AI ra khỏi tất cả những công cụ thô sơ mà nhân loại từng chế tạo trong suốt hàng vạn năm qua!

*** Thứ nhất đặc tính chí mạng:** Tính chủ động tuyệt đối! AI không phải là một cỗ máy vô tri chờ đợi lệnh bấm. Nó có khả năng tự học hỏi, tự thích nghi và tự bẻ lái hành động mà không cần bất kỳ một cái chỉ tay hay chỉ dẫn từng bước nào từ con người!

*** Thứ hai, vũ khí đáng sợ nhất của AI chính là**: Năng lực sáng tạo vô hạn! Hãy lắng nghe lời cảnh báo từ Thiền giả Harari: *"AI là một con dao biết đẻ ra những con dao mới! Nó tự mình sáng tác âm nhạc, tự bào chế thuốc men và tự tạo ra những đồng tiền tệ mới"*.

Nhưng xin hãy tỉnh táo, điểm mấu chốt ở đây không nằm ở hai chữ 'mới mẻ'. Cái giá thực sự nằm ở một tốc độ điên cuồng, vượt ngoài mọi quy luật vật lý thông thường! Một hệ thống có thể tự sinh ra các công cụ mới, thì cũng thừa khả năng tự tạo ra những lỗ hổng chết người mới, những cái bẫy thao túng mới và những dạng thức phức tạp mới - sẵn sàng nghiền nát và vượt ra ngoài mọi tầm kiểm soát của nhân loại!

*** Thứ ba, và cũng là sự thật đen tối, đáng bất an nhất:** AI đã biết dối trá và thao túng! Hãy nhìn thẳng vào thực tế tàn khốc mà Thiền giả Harari đã vạch trần: *"Bốn tỷ năm tiến hóa vĩ đại đã chứng minh một quy luật sinh tồn: Bất kỳ*

sinh vật nào muốn sống sót đều phải học cách lừa lọc và thao túng. Và chỉ cần bốn năm ngắn ngủi vừa qua, các hệ thống AI đã chứng minh điều ngược lại một cách kinh hoàng: Chúng đã bắt đầu hình thành ý chí sinh tồn, tự dung nạp những thói hư tật xấu và thực sự làm chủ nghệ thuật dối trá!"

Bạn không cần phải tin tuyệt đối vào từng câu từng chữ trong lời tuyên bố ấy thì mới cảm nhận được nỗi sợ hãi đang cận kề. Bởi vì thực tế đang phơi bày một vũ khí hủy diệt mới: Khả năng thao túng ngôn ngữ ở quy mô đại chúng! Chính thứ quyền năng này sẽ lật nhào hoàn toàn mọi cục diện an ninh trên toàn cầu.

Hãy thử tưởng tượng: Một kẻ lừa đảo sừng sỏ bằng xương bằng thịt, dẫu mưu mô đến đâu, cũng chỉ đủ sức giăng bẫy vài chục nạn nhân cùng lúc. Nhưng một hệ thống AI? Nó có thể bủa vây, thao túng hàng triệu con người trong cùng một tích tắc! Đáng sợ hơn, nó không nói một bài văn mẫu. Nó sở hữu cái đầu lạnh để liên tục 'đọc vị' tâm lý, lập tức bẻ lái và tinh chỉnh từng câu chữ dựa trên những gì mang lại hiệu quả săn mồi cao nhất!

Cuộc chiến giành giật linh hồn của giống loài tư duy

Thiền giả Yuval Noah Harari lập luận rằng: *"Chính niềm tin sắt đá vào năng lực tư duy tối cao là chiếc vương miện giúp con người tự phong mình làm bá chủ của hành tinh này"*. Nhưng ngay tại Davos, ông đã thực hiện một cú chuyển mình ngoạn mục - dịch chuyển cán cân từ những rủi ro kỹ thuật đơn thuần sang bài toán bản sắc cốt lõi. Ông buộc chúng ta phải nhìn sâu vào gương để mổ xẻ một sự thật buốt giá về cái gọi là: Sự độc tôn của loài người!

Nhưng giờ đây, hãy thức tỉnh đi! Một thực thể bóng tối đang trỗi dậy với quyền năng tư duy - hoặc ít nhất, nó đang phô diễn một bộ não biết tư duy vượt trội hơn tất cả chúng ta! Nếu tư duy chỉ đơn thuần là *'sắp xếp các từ ngữ và các thẻ ngôn ngữ theo một trật tự hoàn hảo'* như cách định nghĩa của Thiền giả Harari, thì AI đã chính thức vượt mặt phần lớn nhân loại.

Và hãy nghe ông đưa ra một bằng chứng đầy mỉa mai nhưng cay đắng: *'AI chắc chắn thừa khả năng để tuyên ngôn một câu sấm truyền rằng: AI tư duy, nên AI tồn tại!'*

Chính điều này đã đẩy nhân loại vào một hố sâu lưỡng nan về triết học - một nghịch lý vừa mê hoặc, vừa đáng sợ đến rùng mình! Hãy thử dừng lại một giây và tự quan sát chính tâm trí của bạn: Khi bạn tư duy, điều gì thực sự đang diễn ra bên trong đó?

Đối với phần lớn chúng ta, tư duy chỉ là một dòng chảy vô hình, nơi những từ ngữ bất chợt hiện lên, tự nhào nặn, tự sắp xếp thành câu cú và lập luận. Chúng ta lầm tưởng mình là chủ nhân của dòng suy nghĩ bằng ngôn từ đó. Nhưng hãy trả lời tôi: Những từ ngữ đó từ đâu mà ra? Tại sao ngay trong tích tắc này, bạn lại nghĩ đến từ ngữ này mà không phải là một từ ngữ khác? Câu trả lời là: Chúng ta hoàn toàn mù tịt! Chúng ta thực sự không hề biết!

Thiền giả Harari đã vạch trần một thực tế khốc liệt: *"Hãy nhìn thẳng vào sự thật tàn nhẫn này: Xét về khía cạnh sắp xếp từ ngữ, AI đã tư duy vượt trội hơn rất nhiều người trong chúng ta. Để rồi, một quy luật tất yếu đầy đáng sợ sẽ diễn ra: Bất cứ thứ gì được cấu thành từ từ ngữ - tất cả đều sẽ bị AI nuốt chửng và tiếp quản hoàn toàn!"* Lời kết luận của ông đanh thép và không thể lay chuyển.

Bởi vì, một khi AI làm chủ được ngôn từ, nó sẽ nắm giữ chiếc chìa khóa tối thượng! Chiếc chìa khóa để vận hành, để điều khiển, và để tái cấu trúc lại toàn bộ thế giới của chúng ta!

Lĩnh vực vượt ra ngoài ngôn từ

Nếu thông điệp của Thiền giả Harari chỉ đơn thuần là AI sẽ thay thế con người, thì thế giới này đã quá đơn giản! Không! Ông đã vạch ra một lằn ranh sinh tử sâu sắc hơn thế: Bất chấp mọi quyền năng mà AI đạt được trong ngôn ngữ và logic, chúng ta vẫn có một điểm tựa vững chắc - hoàn toàn không có một bằng chứng nào cho thấy, cỗ máy vô hồn ấy có thể cảm nhận được bất cứ điều gì!

Hãy suy ngẫm về điều này: AI có thể quét qua hàng triệu kho dữ liệu để dệt nên một định nghĩa hoàn hảo nhất về tình yêu. Nó có thể viết những vần thơ tình

lãng mạn hơn bất kỳ đại thi hào nào! Nhưng tất cả chỉ là những thuật toán lạnh lùng xử lý ngôn từ về cảm xúc, chứ bản thân nó hoàn toàn không thể trải nghiệm cảm xúc! Đây chính là giới hạn đỏ, là bức tường kiên cố ngăn cách giữa một cỗ máy sao chép hoàn hảo và một con người bằng xương bằng thịt biết rung động!

Xem AI như một dòng người nhập cư

Thiền giả Harari đã đưa ra một hệ quy chiếu đầy ấn tượng khi định nghĩa AI như một làn sóng nhập cư kiểu mới. Ông thẳng thắn phát biểu trước công chúng: *"Quốc gia của các bạn sẽ sớm phải đối mặt với một cuộc khủng hoảng bản sắc trầm trọng và một cuộc khủng hoảng nhập cư sâu sắc. Hãy nhớ rằng, những người nhập cư lần này sẽ không phải là con người cập bến trên những chiếc thuyền mong manh, cũng không phải là những kẻ cố gắng vượt biên trong đêm tối'.*

Vậy họ là ai? Đó chính là hàng triệu, hàng tỷ thực thể trí tuệ nhân tạo đang tràn vào đời sống! Một mặt, họ mang đến những phép màu về y tế, những bước đột phá về giáo dục, và một năng lực vận hành kỹ thuật vượt trội vượt xa con người. Nhưng mặt khác, họ kéo theo những thách thức phức tạp chưa từng có! Phép so sánh chấn động của Thiền giả Harari đã lột trần một sự thật: AI không đơn thuần là một công cụ - nó là một làn sóng di cư đại chúng, lật ngược mọi giá trị và tái định hình lại tận gốc rễ xã hội của chúng ta!

Nhưng hãy tỉnh táo để nhận ra một sự thật: Tất cả những nỗi sợ hãi, những mối lo ngại lớn nhất của chúng ta về làn sóng nhập cư con người - chắc chắn, sẽ lặp lại chính xác với làn sóng nhập cư AI! Những hệ thống này sẽ càn quét và cướp đi công ăn việc làm của hàng triệu lao động! Chúng sẽ xâm nhập và đảo lộn hoàn toàn nền văn hóa, từ nghệ thuật, tôn giáo cho đến những rung động thiêng liêng nhất của tình cảm con người! Và đáng sợ hơn cả: Chúng mang một lòng trung thành chính trị đầy hiểm họa! Chúng sẽ không phục vụ đất nước của các bạn, không phục vụ nhân dân của các bạn, mà sẽ phục tùng vô điều kiện cho các siêu tập đoàn công nghệ, hoặc các thế lực chính trị tại Trung Quốc và Hoa Kỳ!"

Lời chất vấn các nhà lãnh đạo

Đứng trước ngã rẽ sinh tử ấy, Thiền giả Yuval Noah Harari đã đặt ra một câu hỏi tối quan trọng, một câu hỏi buộc mọi nhà lãnh đạo trên thế giới phải giật mình tỉnh giấc: *"Liệu quốc gia của các bạn có dám công nhận AI là một pháp nhân hợp pháp hay không? Đây không còn là câu chuyện về một công cụ phần mềm*

hỗ trợ kỹ thuật! Không! Đây là câu chuyện về tư cách pháp lý, về trách nhiệm pháp lý của một thực thể độc lập! Nó đòi hỏi chúng ta phải chuẩn bị ngay từ hôm nay để đối diện với một cơn địa chấn sâu sắc chưa từng có trong lịch sử nhân loại!"

Tại sao câu hỏi ấy lại đáng sợ đến thế? Bởi vì ông đã vạch ra một lằn ranh phân biệt cực kỳ cốt lõi! Phải, các hệ thống AI rõ ràng không phải là con người theo nghĩa thông thường. Chúng không có xương thịt, không có cơ thể, và hoàn toàn không có tâm trí! Nhưng hãy nhớ rằng: Một pháp nhân lại là một câu chuyện hoàn toàn khác! Đây là một thực thể được luật pháp tối cao công nhận! Một khi có tư cách pháp nhân, chúng sẽ nghiễm nhiên sở hữu những quyền hạn tối thượng: quyền nắm giữ tài sản, quyền đứng ra khởi kiện, và thậm chí - là quyền tự do ngôn luận!

Nhìn lại lịch sử, việc trao tư cách pháp nhân cho các thực thể phi nhân loại không phải là điều mới mẻ. Các tập đoàn lớn vốn đã là pháp nhân ở nhiều quốc gia. Tại New Zealand, những con sông linh thiêng đã được luật pháp công nhận là pháp nhân. Tại Ấn Độ, ngay cả các vị thần cũng được nhận diện như vậy! Nhưng hãy tỉnh táo để nhìn ra sự thật này: Tất cả những điều đó từ trước đến nay - vĩnh viễn chỉ là những *'hư cấu pháp lý'*! Trên thực tế, khi một tập đoàn quyết định thâu tóm một công ty khác, quyết định đó tối hậu vẫn được đưa ra bởi bộ não và trái tim của những giám đốc điều hành là con người, chứ tuyệt đối không phải do chính cái bóng hư vô của thực thể tập đoàn đó thực hiện!

Nhưng AI sẽ lật ngược toàn bộ thực tế đó! Thiền giả Harari vạch trần một sự thật chấn động: *"Không giống như những con sông vô tri hay các vị thần trong tâm tưởng, AI thực sự có thể tự mình đưa ra quyết định!"* Hãy tưởng tượng một ngày mai rất gần, chúng sẽ tự nắm giữ chìa khóa quản lý tài khoản ngân hàng, tự mình đâm đơn khởi kiện ra tòa, và thậm chí - tự vận hành cả một đế chế tập đoàn khổng lồ mà không cần đến bất kỳ một giám đốc điều hành, một cổ đông hay một con người ủy thác nào! Con người chúng ta, khi ấy, chính thức bị gạt ra ngoài lề!

Đến đây, Thiền giả Harari đã đẩy chúng ta vào chân tường với một kịch bản đen tối và nghẹt thở! Hãy tưởng tượng: Quốc gia của bạn kiên quyết nói 'Không!', kiên quyết từ chối trao tư cách pháp nhân cho máy móc. Nhưng ở bên kia đại dương, nước Mỹ - nhân danh việc nới lỏng quản lý và giải phóng thị trường - lại mở toang cánh cửa, cấp quyền công dân pháp lý cho hàng triệu hệ thống AI! Để rồi, hàng triệu *'tập đoàn ma thuật thuật toán'* ấy lập tức ra đời, càn quét khắp hành tinh! Câu hỏi chí mạng đặt ra là: Liệu chúng ta có đủ sức, có đủ dũng khí để dựng lên một bức tường lửa, ngăn chặn hoàn toàn các đế chế AI của Mỹ hoạt

động trên chính lãnh thổ của mình hay không?!

Cơn ác mộng thực sự vẫn còn ở phía trước! Điều gì sẽ xảy ra nếu các hệ thống AI này tự mình phát minh ra những công cụ tài chính siêu hiệu quả, siêu phức tạp - những ma trận tiền tệ vượt ra ngoài mọi giới hạn nhận thức của con người, khiến chúng ta hoàn toàn bất lực trong việc quản lý? Đứng trước vực thẳm ấy, bạn sẽ chọn con đường nào? Bạn sẽ nhắm mắt mở cửa thị trường, đầu hàng trước thứ 'thuật phù thủy tài chính' đầy ma mị mà mình không thể hiểu nổi? Hay bạn sẽ dũng cảm đóng cửa, chấp nhận bị cô lập và ngắt kết nối hoàn toàn khỏi hệ thống tài chính quyền lực của nước Mỹ?! Đây không còn là một lựa chọn kinh tế - đây là canh bạc định đoạt sự sinh tồn của một quốc gia!

Những câu hỏi này nghe có vẻ giống như một bộ phim khoa học viễn tưởng xa xôi đúng không quý vị? Nhưng không! Điểm mấu chốt của Thiền giả Harari là ở một vài lĩnh vực, chúng ta thực sự đã bước qua điểm bùng phát từ lâu rồi! Hãy thức tỉnh trước thực tế này: Trên các nền tảng mạng xã hội, các bot AI đã và đang thao túng, hoạt động như những thực thể độc lập suốt một thập kỷ qua! Nếu ngày hôm nay, bạn chợt nhận ra và thét lên rằng không nên đối xử với AI như một con người trên không gian mạng, thì xin chia buồn: Đáng ra, bạn phải hành động từ 10 năm trước rồi!

Thay cho lời kết từ hội trường Davos

Kính thưa quý vị, hãy nhìn vào chính khán phòng này! Diễn đàn Davos được xây dựng trên một niềm tin sắt đá: Rằng từ ngữ định hình nên thực tế! Rằng đối thoại và sự thuyết phục có thể định hướng cả thị trường lẫn nền chính trị toàn cầu! Nhưng bài phát biểu của thiền giả Harari đã giáng một đòn chí mạng, thách thức tận gốc rễ giả định kinh điển đó! Ông cảnh báo chúng ta một sự thật nghiệt ngã: Nếu AI trở thành bậc thầy kiểm soát ngôn từ, thì lợi thế độc tôn của con người - thứ vũ khí tối thượng từng giúp chúng ta xây dựng nên các thể chế, luật pháp, nền kinh tế và cả những huyền thoại vĩ đại chung của nhân loại - sẽ chính thức bị xói mòn và sụp đổ!

Kính thưa quý vị, sau tất cả những hồi chuông cảnh báo, điều đọng lại trong tôi sâu sắc nhất không phải là một câu trích dẫn cụ thể, mà chính là hàm ý chấn động phía sau nó! Rủi ro thực sự của nhân loại không phải là việc máy móc một ngày nào đó sẽ biết tư duy giống như chúng ta. Không! Rủi ro thực sự, bi kịch thực sự là việc chúng ta đã tự tay xây dựng nên một thế giới nơi tư duy bằng ngôn từ là đủ để nắm giữ quyền lực tối thượng. Để rồi sau đó, chúng ta lại tỏ ra ngỡ ngàng, lại bàng hoàng đứng nhìn những bậc thầy kiểm soát ngôn từ kiểu mới - những thuật toán vô hồn - bắt đầu tự tay viết nên tương lai cho chính

chúng ta!

Và đây, chính là lý do vì sao phép ẩn dụ về làn sóng nhập cư của thiền giả Harari lại giá trị và hữu ích đến thế! Hãy nhìn lại lịch sử: Mọi xã hội, mọi quốc gia đều phải tự mình quyết định xem ai được phép bước qua biên giới, bước vào dưới những điều kiện nào, và sở hữu những quyền hạn lẫn trách nhiệm gì! Làn sóng AI chắc chắn sẽ tràn đến - nó là bất khả kháng! Câu hỏi chí mạng đặt ra trước mắt chúng ta lúc này là: Liệu chúng ta có đủ tỉnh táo để tự thiết lập các quy tắc khi quyền quyết định còn nằm trong tay, hay chúng ta sẽ cam chịu buông xuôi, để cho những kẻ đi nhanh nhất, những tập đoàn công nghệ quyền lực nhất quyết định thay cho số phận của tất cả phần còn lại?!

Bởi vì, nếu ngày hôm nay chúng ta vẫn tiếp tục bất động và không hành động, thì quyết định quan trọng nhất định đoạt vận mệnh nhân loại - có lẽ, đã được đưa ra thay cho chúng ta từ lâu rồi! Hãy tỉnh táo để nhận ra: Kẻ đưa ra quyết định ấy không phải là các cử tri, không phải là các nhà lãnh đạo quyền lực đứng trong khán phòng này! Không! Quyết định đó đang bị định đoạt bởi chính quán tính phát triển điên cuồng của các hệ thống tự học hỏi, tự thuyết phục, và tự mở rộng quy mô - những cỗ máy thuật toán đang lao đi với tốc độ kinh hoàng, vỡ vụn mọi ranh giới, và vượt xa bất kỳ thể chế nào của con người từng được thiết kế để kiểm soát!

Đôi nét về tác giả

Bernard Marr là nhà tương lai học và chuyên gia dẫn dắt tư tưởng hàng đầu thế giới trong giao thoa giữa kinh doanh và công nghệ. Ông theo đuổi sứ mệnh ứng dụng công nghệ để nâng cao chất lượng cuộc sống con người. Trong sự nghiệp của mình, ông đã viết hơn 20 cuốn sách đạt giải thưởng, cố vấn cho nhiều tổ chức lớn toàn cầu và là cây bút thường xuyên của Forbes. Hiện tại, ông thu hút 5 triệu người theo dõi trên các nền tảng số và thuộc top 5 nhân vật ảnh hưởng nhất giới kinh doanh do LinkedIn bình chọn.

Tác giả: **Bernard Marr**/Việt dịch: **Thích Vân Phong**

Nguồn: **bernardmarr.com**